

Sygn. akt III AUa 128/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2014 r. w Szczecinie

sprawy C. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o odsetki

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 grudnia 2013 r. sygn. akt VI U 201/13

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka – Szkibiel

Sygn. akt III AUa 128/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 czerwca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił C. M. prawa do odsetek wskazując, że odsetki ubezpieczonemu nie przysługują.

Od powyższej decyzji odwołanie wniósł ubezpieczony podnosząc, że sąd przywrócił prawo do renty, ale organ rentowy wypłacił wyrównanie bez należnych odsetek.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ ten wskazał, że orzeczeniem zapadłym w sprawie VI U 956/09 nie stwierdzono odpowiedzialności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 13 grudnia 2013 r., sygn. VI U 201/13 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu C. M. prawo do wypłaty odsetek za okres od dnia 15 września 2009 r. do dnia 24 lutego 2011 r., a w pozostałej części odwołanie oddalił.

Sąd ustalił, że ubezpieczony C. M. pobierał z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Prawo do niej ustalone zostało do dnia 31 maja 2009 r. Decyzją z dnia 18 maja 2010 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu dalszego prawa do renty. Na skutek odwołania C. M. do Sądu Okręgowego, sąd ten wyrokiem z dnia 23 listopada 2010 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przywrócił ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Odpis prawomocnego wyroku wpłynął do organu rentowego w dniu 11 stycznia 2011 r. Termin płatności świadczenia ustalony był w przypadku C. M. na 15 dzień miesiąca. Organ rentowy w dniu 27 stycznia 2011 r. uzyskał informację z Powiatowego Urzędu Pracy o niekorzystaniu przez ubezpieczonego z zasiłku dla bezrobotnych. W dniu 15 lutego 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję wykonującą wyrok i ustalającą ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. oraz dokonującą wypłaty zaległego świadczenia. Wypłata ta nastąpiła w dniu 25 lutego 2011 r.

Dnia 28 kwietnia 2011 r. C. M. zwrócił się o wypłatę odsetek za okres od dnia 1 czerwca 2009 r. do 31 grudnia 2011 r. a Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 6 czerwca 2011 r. odmówił owej wypłaty.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2012 r. zmienił decyzję organu rentowego z dnia 6 czerwca 2011 r. i przyznał ubezpieczonemu prawo do wypłaty odsetek za okres od dnia 15 września 2009 r. do dnia 24 lutego 2011 r. Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 30 października 2012 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania, nakazując ustalenie przesłanek odpowiedzialności organu rentowego. Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony posiada kwalifikacje zawodowe w zawodzie murarz-tylnik, które nabył w (...). Podjął tam naukę po ukończeniu szkoły podstawowej. W okresie pobierania renty, od roku 2007 rozpoczął pracę jako woźny w szkole. Pracował w niepełnym wymiarze czasu pracy. Do jego obowiązków należało zamiatanie, przypilnowanie dzieci lub rozmowy telefoniczne. Następnie podjął pracę portiera w Spółce (...), która była zakładem pracy chronionej i wykonywał ją przez okres około 5 lat. Do jego obowiązków należało otwieranie i zamykanie bramy, zamiatanie, dokonywanie obchodu terenu dwa razy w ciągu zmiany. Z reguły pracował w ciągu dnia. Praca woźnego i portiera nie wymagała specjalnych kwalifikacji.

Dnia 9 czerwca 2009 r. Lekarz Orzecznik ZUS uznał C. M. za nadal częściowo niezdolnego do pracy z przeciwwskazaniem do ciężkiej pracy fizycznej z uwagi na posiadane wykształcenie podstawowe na ogólnym rynku pracy. W dniu 23 lipca 2009 r. ubezpieczony poddany był badaniu przez Komisję Lekarską ZUS. Członkowie Komisji analizowali złożoną w aktach dokumentację medyczną, a także wszystkie dane wynikające z wywiadu zawodowego dotyczące zdobytego wykształcenia, wykonywanych prac, zajmowanych stanowisk i zatrudniających go zakładów pracy. Oprócz kwalifikacji, o zmianie decyzji Lekarza Orzecznika i uznaniu C. M. za zdolnego do pracy, zdecydował rodzaj schorzeń, stopień ich zaawansowania, sprawność badanego, wynik badania przedmiotowego i podmiotowego.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazując przepisy art. 85 i art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uznał, że odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie. Sąd meriti wskazał, iż w sprawie wymagało ustalenia, czy odmowa przyznania ubezpieczonemu prawa do renty nastąpiła wskutek błędu pozwanego, co stosownie do treści art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. 2009 r., Nr 205, poz.1585 ze zm.) powodowałoby obowiązek zapłaty odsetek oraz ustalenie daty początkowej oraz końcowej jego powstania. Zgodnie z powołanym artykułem „jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa

cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.”

Sąd Okręgowy podkreślił dalej, że na gruncie art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązek wypłaty odsetek występuje w sytuacji, gdy organ rentowy miał możliwość wydania decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, a co oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

W swoim uzasadnieniu sąd pierwszej instancji powołał się również na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a cyt. ustawy nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (tak SN w uchwale z dnia 24.03.2011 r., I UZP 2/11, OSNP 2011, nr 19-20, poz. 255).

W przypadku bowiem, gdy wyjaśnienie okoliczności warunkujących nabycie prawa do świadczenia następuje dopiero w postępowaniu sądowym, wyłączenie odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w jego przyznaniu ma miejsce tylko wtedy, gdy mimo podjęcia - w ramach posiadanych kompetencji i nałożonych obowiązków - wszystkich niezbędnych czynności, organ ten nie dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na dokonanie ustaleń faktycznych umożliwiających wydanie decyzji zgodnej z treścią wniosku ubezpieczonego. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02 (OSNP 2004 nr 5, poz. 89), wykazanie istnienia prawa do świadczenia i daty jego powstania obciąża dowodowo wnioskodawcę.

Sąd Okręgowy uznał, że postępowanie przed organem rentowym w sprawie o przywrócenie ubezpieczonemu prawa do świadczenia obarczone było błędami skutkującymi nie tylko wydaniem w postępowaniu odwoławczym przed sądem rozstrzygnięcia korzystnego dla ubezpieczonego, lecz także uznaniem w niniejszym postępowaniu, że pozwany dysponował materiałem umożliwiającym mu wydanie decyzji o przywróceniu prawa do renty, albowiem biegli sądowi sporządzający opinię w sprawie VI U 956/09 wskazali, że stan zdrowia ubezpieczonego nie uległ poprawie.

Sąd Okręgowy w niniejszym postępowaniu uznał odwołanie ubezpieczonego za uzasadnione i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do odsetek od wypłaconego świadczenia za okres od 15 września 2009 r. do dnia 24 lutego 2011 r. Przyjmując datę orzeczenia Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 23 lipca 2009 r. za moment wyjaśnienia ostatniej okoliczności oraz to, że termin wypłaty świadczenia ubezpieczonemu ustalony był na 15 dzień miesiąca, decyzja pozwanego nie byłaby wydana przed upływem 30 dni od wyjaśnienia tej okoliczności. Skoro tak, należało zastosować zasadę przewidzianą w art. 118 ust. 5 i przyjąć ostateczną datę wypłaty świadczenia na 15 września 2009 r. Wobec tego, zdaniem sądu pierwszej instancji, dopiero po tej dacie tj. od 16 września 2009 r. można przyjąć pozostawanie pozwanego w zwłoce i tę datę sąd winien przyjąć jako datę początkową prawa do odsetek, czego omyłkowo nie uczynił. Datą końcową jest zaś dzień poprzedzający moment wypłaty świadczenia czyli 24 lutego 2012 r. Z tych też powodów na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie w zakresie żądania odsetek od dnia 1 czerwca 2009 r. oraz po dniu 24 lutego 2011 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. tak, jak wnosił ubezpieczony.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. i zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 227 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 386 § 6 k.p.c.

Podnosząc powyższy zarzut, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części, dotyczącej przyznania ubezpieczonemu prawa do wypłaty odsetek za okres od dnia 15 września 2009 r. do dnia 24 lutego 2011 r. poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w tej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego jej rozpoznania oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się niezasadna.

Sąd Apelacyjny podziela w całości ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmując je za własne, co powoduje, iż nie ma konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303).

Z utrwalonego orzecznictwa sądowego nie tylko przywołanego przez sąd pierwszej instancji (zob. wyroki: Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r. III UK 110/11 - LEX 1227452 i z dnia 28 września 2011 r. I UK 86/11 - LEX 1101510, a także wyroki Sądów Apelacyjnych: w Lublinie z dnia 26 czerwca 2013 r. III AUa 208/13 - LEX 1331074 i w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2013 r. III AUa 638/12 - LEX 1314893) w zakresie wykładni przepisu art. 85 ust. 1 ustawy o s.u.s. jednoznacznie wynika, iż wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Sąd Apelacyjny akcentuje, że sąd rozpoznający odwołanie od decyzji ZUS ma prawny obowiązek orzeczenia z urzędu o kwestii odpowiedzialności pozwanego w zakresie ustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010 r. II UK 330/09 - LEX 604220) Jednocześnie należy zauważyć, iż brak stosownego rozstrzygnięcia w tym przedmiocie nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 marca 2011 r. I UZP 2/11 „brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2009 r, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia” (OSNP 2011/19-20, LEX nr 784338, Biul. SN 2011/3/25, M.P. Pr. 2011/9/493-496).

Ponadto przenosząc wykładnię przepisu art. 85 ust. 1 ustawy o s.u.s. na realia niniejszej sprawy wskazać należy, że przy prawidłowej ocenie stanu zdrowia wnioskodawcy organ rentowy powinien ustalić jego prawo do renty już w ustawowym terminie. Uznać należy, że dokumentacja jaką dysponowała Komisja Lekarska ZUS oraz dane z przeprowadzonego badania dawały podstawę do uznania dalszej niezdolności ubezpieczonego do pracy. Ponadto w trakcie postępowania nie przedłożono jakiegokolwiek nowej dokumentacji medycznej. Pozwany nie może więc w takiej sytuacji uniknąć odpowiedzialności za wadliwość oceny stanu zdrowia wnioskodawcy, a pośrednio za poprawną działalność lekarza orzecznika i komisji lekarskiej, ponieważ, jest to wprawdzie przyczyna bezpośrednio niezależna od niego ale, tą stroną obciążają konsekwencje różnicy w ocenie stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie. Taka różnica, występująca zwłaszcza w sytuacjach granicznych, jest swoistym ryzykiem organu rentowego w zakresie jego ustawowej działalności. Odmowa ustalenia ubezpieczonemu prawa do renty nastąpiła zatem z uchybieniem prawa materialnego, bo przesłanki tego prawa były już spełnione w czasie postępowania prowadzonego przez organ rentowy. Dlatego nie ma wątpliwości, że co do samej zasady wnioskodawcy należą się odsetki za opóźnienie w przyznaniu świadczenia a sądowe postępowanie kontrolne w obu instancjach jedynie wydłużyło okres za jaki odsetki te przysługują. Zważywszy na powyższe bezpodstawnym okazał się być zarzut naruszenia przepisu art. 386 § 6 k.p.c., gdyż sąd pierwszej instancji zastosował się w swoich rozważaniach do zaleceń Sądu Apelacyjnego i wskazał okoliczności za które organ rentowy odpowiada.

Sąd odwoławczy podkreśla, że ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygania kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału. Granice swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego

rozumowania. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd zasad określonych w art. 233 k.p.c., wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Tylko te uchybienia mogą być przeciwstawiane uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął to sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 kwietnia 2009 r. II PK 261/08 – LEX 707877).

Odnosząc się zatem do zarzutu apelacyjnego naruszenia przepisów postępowania należało w świetle powyższego uznać, iż przy ocenie dowodów nie naruszył zasad wskazanych w apelacji. W swym uzasadnieniu sąd pierwszej instancji jasno i logicznie przedstawił jakie dowody uznał za istotne i wiarygodne w sprawie. W ocenie Sądu Apelacyjnego ocena materiału dowodowego dokonana przez sąd meriti odpowiada zasadom logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Wobec faktu, że Sąd Apelacyjny nie dostrzega podstaw do odmowy przeprowadzonym w postępowaniu pierwszoinstancyjnym dowodom wiarygodności, należało uznać postawione przez apelującego zarzuty za nieuzasadnione. Dlatego, słusznie Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonego było zasadne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy zebrał niezbędny materiał dowodowy, który trafnie ocenił pod względem prawnym. Ubezpieczony C. M. spełniał przesłanki do przyznania mu prawa do odsetek od wypłaconego świadczenia za okres od 15 września 2009 r. do dnia 24 lutego 2011 r.

Z tych wszystkich względów, Sąd Apelacyjny, zgodnie z art. 385 k.p.c., orzekł o oddaleniu apelacji organu rentowego jako pozbawionej słusznych podstaw.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka – Szkibiel